

Зінаїда КОСИЦЬКА, Zinaida KOSYTSKA

Інститут мистецтвознавства, фольклористики та етнології
ім. М. Т. Рильського НАН України, Україна
M. Rylskiy Institute of Art Studies, Folkloristics and Ethnology
of the National Academy of Sciences of Ukraine, Ukraine
ORCID: 0000-0002-6416-5037
e-mail: zinaida.kosytska@gmail.com

Музей народного мистецтва в Отрєбусах. Значення діяльності Маріана Покропка для вивчення українського мистецтва в Польщі

The Museum of Folk Art in Otrębusy by Marian Pokropek and its significance for the study of Ukrainian art in Poland

Activities of the Polish researcher, Doctor habilitatus Marian Pokropek (1932–2023), professor of the University of Warsaw, are well known in European countries and even more widely in the world, in particular, in Asia and the USA. The scientist gained the fame as a professional ethnographer and a tireless collector of folk art already in the 20th century. The heritage of Ukrainian folk craftsmen is preserved in his private Museum of Folk Art in Otrębusy, which was founded in 1996. The museum exhibits include icons on glass, Hutsul tiles, woven and embroidered carpets and *rushnyky*, etc. among many works. These displays have been presented repeatedly at numerous exhibitions in Poland. The professor organized the exhibition *Ukrainian Folk Art in the Collection of the Museum in Otrębusy. Ukraińska sztuka ludowa w zbiorach Muzeum Sztuki Ludowej w Otrębusach* (22 May 2022) in the first months of the war, after the invasion of Russian troops in Ukraine in February 2022. The scientist also greatly contributed to the study of Ukrainian art in his collection. During the war, this collection located in the territory of Poland is an extremely valuable material for the study of folk art of Ukraine.

Keywords: Doctor habilitatus Marian Pokropek, Museum of Folk Art in Otrębusy, ethnography, Art Studies, folk art of Poland, folk art of Ukraine

Діяльність польського науковця, професора, доктора габілітованого, багатолітнього викладача Варшавського університету Маріана Покропка (1932–2023) добре відома в європейських країнах і ширше в світі, зокрема в Азії й Америці – дослідник ще в XX ст. заслужив славу фахового етнографа й невтомного колекціонера народного

мистецтва. У його приватному Музеї народного мистецтва в Отрембусах, заснованому в 1996 р., серед багатьох творів зберігаються вироби українських народних майстрів: ікони на склі, гуцульські кахлі, ткані й вишиті килими, рушники тощо. Неодноразово ці експонати були представлені на виставках у Польщі. Після лютневого повномасштабного вторгнення російських військ в Україну в 2022 р. професор у перші місяці війни організував виставку „Ukraińska sztuka ludowa w zbiorach Muzeum Sztuki Ludowej w Otrębusach. Українське народне мистецтво у колекції Музею в Отрембусах” (22 травня, 2022). Також учений завжди сприяв вивченню українського мистецтва в його колекції. У час війни це зібрання є надзвичайно цінним матеріалом на теренах Польщі для дослідження народного мистецтва України.

Ключові слова: доктор габілітований Маріан Покропек, Музей народного мистецтва в Отрембусах, етнографія, мистецтвознавство, народне мистецтво Польщі, народне мистецтво України

Польський дослідник, доктор габілітований, професор Варшавського університету Маріан Покропек (1932–2023) – добре відома постать серед науковців європейських країн, а також у культурному просторі Азії та Америки¹. Ще в другій половині ХХ ст. він заслужив славу фахового етнографа й невтомного колекціонера народного мистецтва. Відхід професора 13 січня 2023 року був великою втратою для етнографічної науки Польщі й усієї Європи – ім’я вченого мало неабиякий авторитет в галузі польської народної культури і всіх слов’янських народів.

Доля подарувала Маріану Покропку 90 років активного життя, наділивши багатьма талантами, сприявши розквіту різних граней його творчої особистості. Своєю чергою професор кожну з них розвинув і прикрасив життєвий шлях значними успіхами. Наукова діяльність вченого тривала понад 65 років, за цей час він підготував сотні публікацій, в яких представлені дослідження з дерев’яної архітектури, народного ремесла й народного мистецтва Польщі та сусідніх країн. Така багатоплідна наукова, викладацька й громадська активність професора відзначена високими нагородами, серед яких Золотий Хрест Заслуги (1977, *Złoty Krzyż Zasługi*), Лицарський Хрест ордена Відродження Польщі (2003, *Krzyż Kawalerski Orderu Odrodzenia Polski*), Золота медаль за заслуги перед культурою „*Gloria Artis*” (2022). Професор став Лауреатом премії ім. Оскара Кольберга „За заслуги перед народною культурою” (1993), двічі отримував Відзнаку заслуженого діяча культури (*Odnaka Zasłużony Działacz Kultury*) і багато інших нагород. Неодноразово вченого запрошували до складу журі конкурсів і престижних відзнак Польщі, крім того він був членом наукових організацій і редколегій, серед яких згадаємо лише Комітет етнологічних

¹ Принагідно висловлюємо щиру вдячність пані Станіславі Покропек (Stanisława Pokropek) і пані Агнешці Покропек-Свідерській (Agnieszka Pokropek-Świderska) за надані музейні матеріали та постійну допомогу під час роботи над статтею.

наук Польської академії наук (Komitet Nauk Etnologicznych PAN), також брав активну участь у наукових радах при багатьох етнографічних музеях.

Народився вчений у с. Кросна-Весь (Krosna-Wieś), гміна Брвінув, неподалік Варшави 7 вересня 1932 року. Освіту здобув в Інституті історії матеріальної культури Варшавського університету, отримавши в 1956 році ступінь магістра, тоді ж почав брати участь в експедиціях. В alma mater він тривалий час очолював Кафедру польської й слов'янської етнографії при Інституті етнології та культурної антропології Варшавського університету. Професор здійснював дослідження у різних куточках Європи: в Україні, Литві, Латвії, Македонії, Болгарії, Румунії, Чехії, Словаччині, Угорщині та інших країнах. Крім власних напрацювань, представлених вагомими монографіями й збірниками, за роки багатолітньої викладацької діяльності він виховав не одне покоління фахових етнографів і етнологів, які сьогодні вивчають різні аспекти діяльності й щоденного побуту поляків та інших слов'ян, послуговуючись новітніми методами й науковими прогресивними практиками. Серед іншого він керував понад 200-ма кандидатськими й був науковим керівником 4-х докторських дисертацій.

Маріана Покропка цікавило багато галузей культури, особливо близькими йому були теми, пов'язані з сільським господарством, сільською дерев'яною архітектурою, народним мистецтвом Польщі й інших слов'янських народів. Уже в 1970-х роках він починає працювати над створенням *Atlasu sztuki ludowej i folkloru w Polsce* (1978)². Крім цієї важливої праці, професор підготував та опублікував низку видань, що стали підсумком його копіткої, тривалої і напруженої праці. Серед найважливіших згадаємо *Budownictwo ludowe w Polsce* (1976)³ і монографію *Etnografia: materialna kultura ludowa Polski na tle porównawczym* (2019)⁴, яка стала незамінною книгою для кожного, хто вивчає чи зацікавився польською народною культурою. Це найвагоміше видання в галузі польського народного мистецтва другої половини ХХ ст. На пошану відомого етнографа його колеги з Варшавського університету підготували самобутній науковий презент-книгу *Regiony, granice, rubieże: tom w darze dla profesora Mariana Pokropka* (2005)⁵.

Дуже важливо, що професор не був кабінетним ученим, регулярні польові дослідження давали йому можливість стати очевидцем багатьох явищ, особисто спілкуватися з людьми й фотографувати їх, описувати автентичні речі, нові місця й аналізувати актуальні події. Копітка праця впродовж тривалого часу сприяла зібранню унікальної колекції польського народного мистецтва, що стала в подальшому основою для приватного Музею народного мистецтва

² M. Pokropek, *Atlas sztuki ludowej i folkloru w Polsce*, Warszawa 1978.

³ Idem, *Budownictwo ludowe w Polsce*, Warszawa 1976.

⁴ Idem, *Etnografia: materialna kultura ludowa Polski na tle porównawczym*, Warszawa 2019.

⁵ *Regiony, granice, rubieże: tom w darze dla profesora Mariana Pokropka*, pod red. L. Mróz, M. Zowczak, K. Waszczyńska, Warszawa 2005.

в Отрембусах, неподалік від Варшави. Формування колекції тривало понад 40 років. Експозицію для відвідувачів відкрили в 1996 р., представивши на огляд унікальну збірку виробів народних майстрів Польщі й різних країн Європи.

Для дослідників і шанувальників української культури надзвичайно важливо, що в зібранні музею серед різних експонатів є значна частка творів з України. Авторці пощастило працювати з колекцією у 2022–2023 рр. й особисто спілкуватися з професором, його дружиною, пані Станіславою та родиною доньки, пані Агнешкою Покропек-Свідерською і її чоловіком Томашем Свідерським (Tomasz Świdorski). Приємно згадати, що рідні завжди були поруч із професором під час виставок і лекцій, що проходили в Музеї чи інших установах Польщі, зокрема в освітньо-конференційному центрі „Мазовше”.

Перші кроки в колекціонуванні професор почав робити ще в 1960-і роки, коли ідею створення збірки народного мистецтва й демонстрацію надбань диктувала сама наукова етнографічна й мистецтвознавча діяльність, пов’язана з роботою над згаданим вище *Atlasem sztuki ludowej i folkloru w Polsce*⁶. Цілеспрямована праця над книгою тривала впродовж 8 років і сприяла накопиченню та детальній систематизації різних матеріалів. Книгу було видано видавництвом „Arkady” у 1978 році, а вже через два роки це саме видавництво опублікувало переклади німецькою⁷, англійською⁸ і французькою⁹ мовами. Поповненню колекції сприяла також робота Маріана Покропка у співавторстві з іншими колегами над альбомом *Sztuka ludowa w Polsce* (1988)¹⁰. Це видання також було тиражоване англійською¹¹ і німецькою¹² мовами.

Крім названих головних праць, проф. Маріан Покропек присвятив народному мистецтву 5 випусків зошитів *Jarmark Płocki. Katalog twórców ludowych biorących udział w kiermaszach w Płocku w latach 1968–1979*¹³, також він був

⁶ M. Pokropek, *Atlas sztuki ludowej i folkloru w Polsce*, Warszawa 1978.

⁷ Idem, *Atlas der Volkskunst und Folklore in Polen*, Warschau 1980.

⁸ Idem, *Guide to folk art and folklore in Poland*, transl. by M. Mierowska-Paszkiewicz, Warsaw 1980.

⁹ Idem, *Atlas de l'art populaire et du folklore en Pologne*, trad. par J. Wolf, Varsovie 1980.

¹⁰ E. Fryś-Pietraczkowa, A. Kunczyńska-Iracka, M. Pokropek, *Sztuka ludowa w Polsce*, Warszawa 1988.

¹¹ Idem, *Folk art in Poland*, trans. by J. A. Bałdyga, Warsaw 1991.

¹² Idem, *Die Volkskunst in Polen*, übers. von R. Sachs, Warsaw 1991.

¹³ M. Pokropek, *Jarmark Płocki. Katalog twórców ludowych biorących udział w kiermaszu sztuki ludowej w Płocku w latach 1968–1973*, Płock 1974; Idem, *Jarmark Płocki*, cz. 2 *Katalog twórców ludowych biorących po raz pierwszy udział w kiermaszu sztuki ludowej w Płocku w roku 1974*, Płock 1975; Idem, *Jarmark Płocki*, cz. 3 *Katalog twórców ludowych biorących po raz pierwszy udział w kiermaszu sztuki ludowej w Płocku w roku 1975*, Płock 1976; Idem, *Jarmark Płocki*, cz. 4 *Katalog twórców ludowych biorących po raz pierwszy udział w kiermaszu sztuki ludowej w Płocku w roku 1976*, Płock 1977; Idem, *Jarmark Płocki*, cz. 5 *Katalog twórców ludowych biorących po raz pierwszy udział w kiermaszu sztuki ludowej w Płocku w roku 1977 i 1978 r.*, Płock 1979.

редактором книги *Oskary Kolberga: katalog Laureatów Nagrody im. Oskara Kolberga w Uznaniu Zaslug dla Kultury Ludowej* (1997)¹⁴, в якій опубліковано біографії провідних польських майстрів народного мистецтва. Природно, що така діяльність була пов'язана з необхідністю активного спілкування з митцями різних видів творчості, вивченню їхніх набутоків. Дослідник зумів налагодити прямі контакти з багатьма народними майстрами, які жили переважно далеко від великих міст, часто у простих селянських оселях, нерідко вони були інвалідами. Професор спілкувався завжди щиро, натхненно, високо цінуючи кожную особистість, кожен твір народного митця. Природно, що найперші експонати його колекції, її основа, були закладені саме як збірка робіт польських авторів. Їхні набутки в Музеї представлено надзвичайно широко.

Зібрання постійно розширювалося і після 25 років будівництва окремого музейного павільйону, зведеного поруч із власною домівкою родини Покропків, 15 вересня 1996 року господар відкрив власний Музей, нині відомий як Музей народного мистецтва в Отрембусах. Від цього часу двері закладу були завжди відкриті для відвідувачів.

Сам дослідник щиро зізнається, що до такого рішення він прийшов не відразу. Його тривалі спроби отримати для колекції хоч якесь громадське приміщення тогочасна влада демонстративно ігнорувала, і професору довелося власноруч зводити стіни й виконувати всі будівельні роботи, закупаючи матеріали за власний кошт без усякої додаткової допомоги з боку держави.

За довгі роки діяльності експозицію Музею оглянули тисячі відвідувачів: студентів, школярів, етнографів, колекціонерів, політиків, церковних діячів і просто звичайних туристів. У книзі відгуків слова вдячності залишили шановані єпископи, відомі державні діячі різних країн Європи, Азії, Америки. Часто в музеї працювали науковці для написання своїх розвідок, а для самого власника фонди були не лише результатом, а й основою для його подальших досліджень.

Особливо плідними для колекціонування і дослідницької роботи були роки після розпаду радянського союзу, коли професор міг особисто їздити в країни, які вивчав. Неодноразово, подорожуючи Європою, він відвідував Україну. Тісні дружні контакти з музеями, культурними товариствами й творчими особистостями були імпульсом до збагачення колекції новими експонатами. У записках професора, збережених нині в Музеї, зазначено, що найбільше експонатів він завжди привозив із України, де часто проводив експедиції й організовував виставки польського народного мистецтва.

Спільну виставкову діяльність з Україною в 2004 році започаткував показ колекції „Польські народні витинанки. Polskie wycinanki ludowe”, що відбувся у м. Коломия, а згодом у Києві, Косові й Чернівцях. До події науковець

¹⁴ *Oskary Kolberga: katalog Laureatów Nagrody im. Oskara Kolberga w Uznaniu Zaslug dla Kultury Ludowej 1974–1996*, praca zbiorowa, pod red. M. Pokropka, Warszawa 1997.

підготував каталог польською та українською мовами¹⁵. Організатори обрали саме паперові твори, оскільки їх простіше було перевозити через кордон. Тому професор в Україну приїхав тоді з величезною валізою, наповненою витинанками польських майстрів.

Директорка Інституту мистецтвознавства, фольклористики та етнології ім. М. Т. Рильського академік Ганна Скрипник разом із завідувачкою відділу української та зарубіжної фольклористики Лесею Вахніною багато й активно попрацювали, аби твори польських авторів змогли поцінувати в Українському домі в Києві, де під час відкриття виступили провідні діячі науки й культури, зокрема доктор мистецтвознавства, академік Національної академії мистецтв України Тетяна Кара-Васильєва; директор Інституту літератури ім. Т. Г. Шевченка НАНУ, академік Микола Жулинський; народний художник України Володимир Прядка¹⁶.

Із часом активна плідна наукова й колекційна діяльність М. Покропка створили добру основу для успішної виставки в Польщі „Huculszczyzna i Łemkowszczyzna na nowo odkryte. Krajobraz – Architektura – Obrzędowość”, експоновану від 9 березня до 7 травня 2006 р. у Музеї Цешинської Сілезії (Muzeum Śląska Cieszyńskiego)¹⁷.

Готуючись до цього заходу, професор Маріан Покропек підготував детальну документацію і запропонував для показу наступні зразки, окремо виділивши:

1. Самобутню групу пам'яток – серію живописних ікон на склі, серед яких є унікальний експонат середини XIX ст. (Богородиця з Немовлям);
2. Малюнки вихованців Кам'янець-Подільської міської дитячої художньої школи, у роботах яких представлено переважно пам'ятки міста і сцени з життя подільського села;
3. Живописні олійні роботи інших авторів на різноманітну тематику як додаток до художньої частини виставки – 30 позицій;
4. Твори польських художниць, пов'язаних із Україною: Марії Ігнарської (Maria Ignarska) та Ірени Тшасковської (Irena Trzaskowska). Запропоновано 12 творів.

Зауважимо, що виокремлення живописних полотен польських художниць українського походження засвідчує шанобливу повагу Маріана Покропка до набутків українських митців і водночас глибоке розуміння народного мистецтва як проєкції ментальності й особистісного авторського смаку.

Решту експонатів народного мистецтва з України науковець поділив на кілька окремих груп:

1. Кераміка, виготовлена на Гуцульщині й Покутті, де є роботи українських митців кінця XIX – початку XX ст. та авторські роботи сучасних майстрів,

¹⁵ *Polskie wycinanki ludowe. Польські народні витинанки. Katalog wystaw – Ukraina. Каталог виставок – Україна*, red. M. Pokropek, Otrębusy 2004.

¹⁶ Н. Калініченко, *Мистецтво польської витинанки* [в:] „Народна творчість та етнографія”, nr 4, 2004, с. 121–123.

¹⁷ *Muzeum Śląska Cieszyńskiego – Huculszczyzna i Łemkowszczyzna na nowo odkryte*, /muzeum-cieszyn.pl/index.php?option=com_content&task=view&id=43&Itemid=152, [13.06.2023].

зокрема Михайла Трушика (м. Косів). Насамперед, це кахлі, посуд, кринки (вазони), миски, свічники, глечики, баранці тощо. Професор відзначав виняткові архаїчні форми полив'яної і димленої, так званої чорної, кераміки українських митців. Загалом із цієї частини колекції тоді було запропоновано до показу понад 100 зразків;

2. Група тканих виробів: килими гуцульські, багатокольорові ромбічно-променисті, ліжники, килими буковинські довжиною понад 4 метри. Загалом 12 позицій;
3. Рушники вишиті – 12 експонатів;
4. Різні елементи одягу: сорочки, запаски та інші деталі вбрання – 15 експонатів;
5. Вироби з дерева: хрести, посуд пастухів, посуд для освячення пасок, посуд дерев'яний інкрустований – 12 експонатів;
6. Малий вітвар (вилитий із міді) – 1 експонат;
7. Ікони мальовані й ікони різьблені – 10 експонатів;
8. Колекція писанок – понад 400 експонатів;
9. Іграшки глиняні й дерев'яні – 20 експонатів.

Як писав тоді професор про власну збірку, що, хоча запропоновані зразки не представляли загальної панорами всього українського народного мистецтва, вони демонстрували результат індивідуального колекціонування. Попри те, що ця справа, на жаль, як він сам зауважував, була обмежена його фінансовими можливостями, колекція достатньо повно репрезентує життя регіону і може бути трактована як перегляд найцікавіших зразків культури й народного мистецтва саме західних областей України.

Особливим акцентом виставки стала увага професора до світлин, що виразно доповнили рукотворні експонати і були досконалим тлом для демонстрації пам'яток. Без них запропонований проєкт у Музеї Цешинської Сілезії не мав би такого яскравого ефекту. Для цього етнограф відібрав декілька груп фотографій:

1. Краєвиди;
2. Історичні пам'ятки;
3. Дерев'яна архітектура сакральна (церкви, каплички, хрести);
4. Народна архітектура;
5. Традиційні ремесла (ткацтво, гончарство, вівчарство);
6. Народний одяг;
7. Обряди і звичаї річного святкового циклу (Різдво Христове, Новий рік, Маланка, Йордан, Вербна неділя, Великдень і т. п.);
8. Обряди і звичаї родинних і суспільних свят (весілля, похорон, вихід на полонину і т. п.);
9. Фольклорні фестивалі (танці, обряди);
10. Народне мистецтво;
11. Музичні інструменти (бандури, трембіти тощо);
12. Щоденне життя, народні типи.

Принагідно зауважимо, що професор зберігав серед музейних документів кілька тисяч світлин, виконаних ним особисто під час поїздок в Україну. Цей навіть побіжний перелік експонатів, запропонованих науковцем для показу на виставці, виразно демонструє багатство творів українських митців його колекції.

Згодом, того ж 2006 року, восени 28 жовтня, виставку з роботами українських майстрів було експоновано в стінах Музею в Отрембусах під назвою „Między Prutem a Dniestrem”. На імпрезу традиційно прийшли колеги, поважні громадяни м. Отрембуси, м. Брвінув, багато приятелів професора й поціновувачів мистецтва.

Окремо варто зупинитися на музейній колекції українських витинанок, оскільки мені пощастило бути безпосередньою учасницею створення її головної частини на одному з міжнародних симпозіумів у 2016 році, де ми познайомилися з професором та його дружиною, пані Станіславою. Серед учасників зустрічі, крім науковців-етнографів і мистецтвознавців, тоді було багато майстрів з України. Сам професор, як виявилось, привіз із собою витинанки польських авторів із власної приватної колекції, запропонувавши обмін майстрам, які могли з його збірки вибрати для себе польський твір і навзаєм залишити власну роботу. Тоді в зібранні Музею з’явилися витинанки багатьох українських митців, серед яких Людмила Бабіч (сmt. Царичанка Дніпропетровської обл.)¹⁸, Юлія Датченко (Дніпро), Галина Дудар (Тернопіль), Зінаїда Косицька (Київ-Вишневе), Вікторія Нестерова (Часів Яр Донецької обл.)¹⁹, Оксана Цимбалюк (м. Дунаївці Хмельницької обл.) та інші вітчизняні майстри. На жаль, нині я не можу назвати всі прізвища авторів, чії роботи є в Музеї, оскільки деякі з них у цей час перебувають на тимчасово окупованих ворогом територіях і висвітлення їхніх імен в українському культурному просторі може призвести до переслідувань з боку російських служб і навіть трагічних наслідків. Не можна обійти увагою обставину, що така багата колекція витинанок саме сучасних українських митців у Польщі є лише в музеї в Отрембусах.

Особливо хочеться відзначити вияв професором дружньої підтримки Україні після вторгнення російських військ у лютому 2022 року. Вже 22 травня він організував відкриття виставки „Ukraińska sztuka ludowa w zbiorach Muzeum Sztuki Ludowej w Otrębusach. Українське народне мистецтво у колекції Музею в Отрембусах”, на якій і були вперше демонстровані витинанки згаданих авторів. Науковець окремо турбувався, щоб на відкритті було більше біженців з України, які змогли би відчутти підтримку в затишному просторі серед виробів українського народного мистецтва²⁰. Лише як штрих до портрету науковця

¹⁸ З. Косицька, *Петриківка – давній осередок витинанки в Україні* [в:] „Studia Ucrainica Varsoviensia”, nr 9, 2021, s. 97.

¹⁹ З. Косицька, *Українські витинанки кінця XIX – початку XXI ст.: проблеми вивчення, еволюція стилістики* [в:] „Studia Ucrainica Varsoviensia”, nr 11, 2023, s. 105.

²⁰ З. Косицька, *Виставка „Ukraińska sztuka ludowa w zbiorach Muzeum Sztuki Ludowej w Otrębusach. Українське народне мистецтво у колекції Музею в Отрембусах”* [в:] „Народна творчість та етнологія”, nr 3, 2022, s. 120.

варто додати, що через кілька місяців, у вересні, того ж року він святкував своє 90-ліття.

Ще в 2008 р. від Кам'янець-Подільського центру газети Верховної Ради України „Голос України” Маріана Покропка було відзначено не звичайною грамотою, а „Доземною подякою”²¹ за відданість мистецтву та невтомну працю задля дружби України та Польщі, налагодженню культурних мостів, популяризацію українського та польського народного мистецтва. Подяку було вручено професорові з нагоди відкриття виставки „Польський народний дереворит і сучасна графіка” (Чернівці, 11 серпня 2008). Сьогодні до цих слів можна додати лише те, що таким активним діячем професор залишився до останніх днів свого життя, про що він постійно мріяв і що йому було подаровано долею.

На завершення важливо додати, що справу професора продовжила дружина, пані Станіслава, разом із родиною доньки – Агнешкою Покропек-Свідерською і Томашем Свідерським. Уже у квітні-червні 2023 року в Музеї була організована виставка „Wielkanoc w sztuce ludowej”, друга мала назву „Wizerunki Matki Boskiej w sztuce ludowej” (вересень – листопад 2023). Її відкриття було відзначено в день народження професора Маріана Покропка, що став першим таким днем у стінах рідного дітища вже без самого господаря.

У статті представлено лише окремі сторінки діяльності професора Маріана Покропка і його родини, що сприяли знайомству польської й української публіки з мистецтвом наших країн, демонструючи багатство унікальної колекції. Нині приватний музей на теренах Польщі є важливим центром, де можна провадити дослідження з народної культури Польщі й України.

В умовах війни такі зібрання творів мистецтва, як у музеї професора Маріана Покропка, є надзвичайно важливими, оскільки зараз ми спостерігаємо культурну екстермінацію – нищення української ідентичності та духовної спадщини на території всієї України, а особливо в тимчасово окупованих містах і селах. Нині від ракетних обстрілів у країні страждають тисячі мирних жителів, архітектурні пам'ятки й музейні експонати. Тому для польських і українських дослідників і всієї наукової спільноти Європи Музей народного мистецтва в Отрембусах у наші дні становить надзвичайну цінність, яку потрібно не тільки зберігати, а й активно досліджувати.

ЛІТЕРАТУРА / REFERENCES

Калініченко Н., *Мистецтво польської витинанки* [в:] „Народна творчість та етнографія”, nr 4, 2004. [Kalińičenko N., *Mistectwo pol'skoj vitinanki* [v:] „Narodna tvorčist' ta etnografiâ”, nr 4, 2004.]

²¹ „Доземна Подяка” – грамота зберігається в фондах Музею народного мистецтва в Отрембусах.

- Косицька З., *Виставка „Ukraińska sztuka ludowa w zbiorach Muzeum Sztuki Ludowej w Otrębusach. Українське народне мистецтво у колекції Музею в Отрембусах”* [в:] „Народна творчість та етнологія”, nr 3, 2022. [Kosytska Z., *Vistavka „Ukraińska sztuka ludowa w zbiorach Muzeum Sztuki Ludowej w Otrębusach. Ukraïns'ke narodne mistectvo u kolekcii Muzeu v Otrėmbusah”* [v:] „Narodna tvorčist' ta etnologiâ”, nr 3, 2022].
- Косицька З., *Петриківка – давній осередок витинанки в Україні* [в:] „Studia Ucrainica Varsoviensia”, nr 9, 2021. [Kosytska Z., *Petrikivka – davnij oseredok v Ukraïni* [v:] „Studia Ucrainica Varsoviensia”, nr 9, 2021.]
- Косицька З., *Українські витинанки кінця XIX – початку XXI ст.: проблеми вивчення, еволюція стилістики* [в:] „Studia Ucrainica Varsoviensia”, nr 11, 2023. [Kosytska Z., *Ukraïns'ki vitinanki kîncâ XIX – počatku XXI st.: problemi vivčennâ, evoluciâ stilistiki* [v:] „Studia Ucrainica Varsoviensia”, nr 11, 2023.]
- Fryś-Pietraczkowa E., Kunczyńska-Iracka A., Pokropek M., *Die Volkskunst in Polen*, übers. von R. Sachs, Warsaw 1991.
- Fryś-Pietraczkowa E., Kunczyńska-Iracka A., Pokropek M., *Folk art in Poland*, trans. by J. A. Bałdya, Warsaw 1991.
- Fryś-Pietraczkowa E., Kunczyńska-Iracka A., Pokropek M., *Sztuka ludowa w Polsce*, Warszawa 1988.
- Muzeum Śląska Cieszyńskiego – Huculszczyzna i Łemkowszczyzna na nowo odkryte, muzeum-cieszyn.pl/index.php?option=com_content&task=view&id=43&Itemid=152*, [27.02.2024].
- Pokropek M., *Atlas de l'art populaire et du folklore en Pologne*, trad. par J. Wolf, Varsovie 1980.
- Pokropek M., *Atlas der Volkskunst und Folklore in Polen*, Warschau 1980.
- Pokropek M., *Atlas sztuki ludowej i folkloru w Polsce*, Warszawa 1978.
- Pokropek M., *Budownictwo ludowe w Polsce*, Warszawa 1976.
- Pokropek M., *Etnografia: materialna kultura ludowa Polski na tle porównawczym*, Warszawa 2019.
- Pokropek M., *Guide to folk art and folklore in Poland*, transl. by M. Mierowska-Paszkiewicz, Warsaw 1980.
- Pokropek M., *Jarmark Płocki. Katalog twórców ludowych biorących udział w kiermaszu sztuki ludowej w Płocku w latach 1968–1973*, Płock 1974.
- Pokropek M., *Jarmark Płocki, cz. 2 Katalog twórców ludowych biorących po raz pierwszy udział w kiermaszu sztuki ludowej w Płocku w roku 1974*, Płock 1975.
- Pokropek M., *Jarmark Płocki, cz. 3 Katalog twórców ludowych biorących po raz pierwszy udział w kiermaszu sztuki ludowej w Płocku w roku 1975*, Płock 1976.
- Pokropek M., *Jarmark Płocki, cz. 4 Katalog twórców ludowych biorących po raz pierwszy udział w kiermaszu sztuki ludowej w Płocku w roku 1976*, Płock 1977.
- Pokropek M., *Jarmark Płocki, cz. 5 Katalog twórców ludowych biorących po raz pierwszy udział w kiermaszu sztuki ludowej w Płocku w 1977 i 1978 r.*, Płock 1979.
- Polskie wycinanki ludowe. Польські народні витинанки. Katalog wystaw – Ukraina. Каталог виставок – Україна*, red. M. Pokropek, Otrębusy 2004. [*Polskie wycinanki ludowe. Pol's'ki narodni vitinanki, Katalog wystaw – Ukraina. Katalog vistavok – Ukraïna*, red. M. Pokropek, Otrėbusy 2004.]

Oskary Kolberga: Katalog laureatów nagrody im. Oskara Kolberga w uznaniu zasług dla kultury ludowej 1974–1996, praca zbiorowa, pod red. M. Pokropka, Warszawa 1997.
Regiony, granice, rubieże: tom w darze dla profesora Mariana Pokropka, pod red. L. Mróz, M. Zowczak, K. Waszczyńska, Warszawa 2005.

Косицька Зінаїда – кандидатка мистецтвознавства, наукова співробітниця відділу образотворчого та декоративного мистецтв Інститут мистецтвознавства, фольклористики та етнології ім. М. Т. Рильського НАН України, членкиня Національної спілки майстрів народного мистецтва України, авторка монографії *Історія української витинанки* (2019).

Проф. Маріан Покропек під час відкриття виставки „Ukraińska sztuka ludowa w zbiorach Muzeum Sztuki Ludowej w Otrębusach. Українське народне мистецтво у колекції Музею в Отрембусах”, 22 травня 2022 (світлина З. Косицької).

Частина експозиції виставки „Ukrainńska sztuka ludowa w zbiorach Muzeum Sztuki Ludowej w Otrębusach. Українське народне мистецтво в колекції Музею в Отрембусах”, 22 травня 2022 (світлина З. Косицької).

Томаш Свідерський, Едита Хойнацька, Станіслава Покропек під час відкриття виставки „Ukraińska sztuka ludowa w zbiorach Muzeum Sztuki Ludowej w Otrębusach. Українське народне мистецтво у колекції Музею в Отрембусах”, 22 травня 2022 (світлина З. Косицької).

Зінаїда Косицька, Станіслава Покропек, Агнешка Покропек-Свідерська під час експонування виставки „Wielkanoc w sztuce ludowej” (угорі над входом гуцульські кахлі), Музей народного мистецтва в Отрембусах, квітень 2023 (світлина М. Янкової).